

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 16/2005 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lagar
om ändring av lagen om offentlig arbetskrafts-
service och av vissa lagar som har samband med
den**

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 oktober 2005 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om offentlig arbetskraftsservice och av vissa lagar som har samband med den (RP 164/2005 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Pasi Järvinen och äldre regeringssekreterare Susanna Siitonen, arbetsministeriet
- avdelningschef Carin Lindqvist-Virtanen, regeringssekreterare Anne Kumpula och regeringssekreterare Kirsi Päivänsalo, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Arto Sulonen, inrikesministeriet
- specialmedarbetare Mirja Salonen, Finlands Kommunförbund
- avdelningschef Pekka Hakala, Nylands arbetskrafts- och näringscentral

- biträdande byråchef Vesa Jouppila, Päijät-Häme arbetskraftsbyrå
- byråchef Ullakaisa Nieminen, Nystads arbetskraftsbyrå
- cheef för socialt arbete Karri Poutanen, Joensuu socialbyrå
- utbildnings- och arbetskraftspolitisk sekreterare Saana Siekkinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- specialrådgivare Mikko Räsänen, Finlands Näringsliv
- arbetsmarknadsombud Merja Berglund, Företagarna i Finland rf
- ordförande Lea Karjalainen, Finlands Arbetslösas samarbetsorganisation
- projektchef Timo Pulkkinen, Finlands Bollförbund r.f.
- utvecklingschef Leena Sariola, VATES-säätiö
- konsult Ellen Vogt, VATES-säätiö
- ombudsman Hannu Ahti, Sovinto ry.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Lapplands arbetskrafts- och näringscentral och Invalidförbundet rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att lagen om offentlig arbetskraftsservice, lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om utkomststöd, lagen om statsandelar till kommunerna och lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården skall ändras.

Avsikten är att samordna finansieringen av arbetsmarknadsstödet och utkomststödet. Finansieringen av arbetsmarknadsstödet ändras i syfte att sporra kommunerna till att effektivt åtgärda arbetslösheten. Efter det att en person har fått arbetsmarknadsstöd för mer än 500 arbetslöshetsdagar ska staten och kommunen vardera finansiera hälften av arbetsmarknadsstödet vid arbetslöshet. Staten ska fortfarande svara för arbetsmarknadsstödet vid arbetslöshet till andra arbetslösa, arbetsmarknadsstödet och ersättningarna för uppehälle vid andra sysselsättningsfrämjande åtgärder och de stöd som betalas till arbetsgivaren av anslag för arbetsmarknadsstöd.

Utkomststödet struktur omdefinieras genom att stödet indelas i grundläggande utkomststöd och behovsprövat utkomststöd. Staten och kommunen ska medverka med lika stora andelar i finansieringen av det grundläggande utkomststödet. Kommunen ska fortfarande betala det behovsprövade utkomststödet, som täcker särskilda utgifter inom utkomststödet, samt det förebyggande utkomststödet. Staten ska så som för närvarande delta i dessa kostnader inom ramen för systemet med statsandel för social- och hälsovården. Statens finansiering av de kostnader som det grundläggande utkomststödet medför ska betalas till kommunerna i form av en statsandel som täcker hälften av de faktiska kostnaderna för det grundläggande utkomststödet.

Kommunerna får ersättning för de merkostnader som finansieringsreformen medför.

Det föreslås att det inom basservicen vid arbetskraftsbyråerna införs en i väsentlig grad noggrannare bedömning av de arbetslösas arbetsmarknadssituation. Vid bedömningen klar-

läggs de arbetslösas förutsättningar att klara sig på den öppna arbetsmarknaden samt risken för förlängd arbetslöshet. Efter en viss arbetslöshetstid inleds en särskild aktiv period, under vilken de arbetslösa som omfattas av perioden på ett effektiviserat sätt erbjuds möjlighet till aktiva åtgärder.

Arbetsmarknadsstödet görs mer beroende av motprestationer. Det föreslås att personer som fått arbetsmarknadsstöd en lång tid ska förlora sin rätt till arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet, om de vägrar ta emot, lämnar eller blir uppsagda eller avstängda från ett arbete eller en sådan arbetskraftspolitisk åtgärd där de som deltar har rätt att få arbetsmarknadsstöd och ersättning för uppehälle.

De sysselsättningsstöd som beviljas arbetsgivare ska revideras och effekten av stöden förbättras genom att kriterierna görs tydligare. Det föreslås att det sammansatta stödet avvecklas som den separata stödformen. Arbetskraftsbyrån ska bevilja arbetsgivarna en enda stödform, lönesubvention. Storleken på, förutsättningarna för beviljande och finansieringen av lönesubventionen kan variera. Lönesubventionen består av en grunddel och en tilläggsdel. Grunddelen höjs till samma nivå som grunddagpenningen enligt utkomstskyddet för arbetslösa, och grunddelen finansieras i större omfattning av anslag för arbetsmarknadsstöd. Tilläggsdelen uppgår till högst 60 procent av grunddelen. Genom tilläggsdelen stöds möjligheterna att kombinera utbildning och inläring med subventionerat arbete framför allt i företag. När svårssysselsatta arbetslösa anställs uppgår tilläggsdelen till högst 90 procent av grunddelen. Kriterierna för tilläggsstöd till kommunerna och för lönesubvention till företag ska lindras.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2006 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2006.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Av de orsaker som nämns i propositionen och med hänsyn till övrig utredning finner utskottet propositionen nödvändig och lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Propositionen avser att underlätta för långtidsarbetslösa att på nytt komma ut på arbetsmarknaden. De är en betydande arbetskraftsreserv. I ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv är det nödvändigt att reserven kommer till användning. De bör komma i åtgärder som förbättrar deras möjligheter på arbetsmarknaden och fylla upp de arbetstillfällena som blir lediga när de stora årskullarna går i pension. Utskottet understryker att det är viktigt inte bara för samhället, utan lika mycket för de arbetslösas livskompetens och välbefinnande att målet med propositionen omsätts i praktiken.

Förändring i arbetskraftsbyråernas förhållningssätt

Med propositionen vill regeringen öka anslagen till en aktiv arbetskraftspolitik och förbättra kvaliteten på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Efter en viss period av arbetslöshet införs en särskild aktiv period då de arbetslösa intensifierat erbjuds möjligheten att delta i aktiva åtgärder. Utskottet anser en "samhällsgaranti för långtidsarbetslösa" vara nödvändig och tillstyrker de föreslagna åtgärderna.

Reformen kräver en översyn av arbetskraftsbyråernas rutiner och praxis. Tanken är att de ska införa en betydligt mer ingående bedömning av de arbetslösas arbetsmarknadssituation. I denna så kallade profilering utreds vilka möjligheter den arbetslösa har att stå sig på den öppna arbetsmarknaden och vilken risk för fortsatt arbetslöshet det finns. Det är viktigt att profileringen sätts in direkt i början av arbetslösheten, understryker utskottet. Men det är, framhåller

utskottet, en mycket stor uppgift. Personalen måste få utbildning, men det krävs också adekvata resurser för att de anställda på arbetskraftsbyrån får ta tid på sig och har möjligheter att göra profileringen vid rätt tidpunkt.

Reformen av sysselsättningsstödet avser att förbättra resultaten av de subventionerade sysselsättningsinsatserna. Det subventionerade arbetet på företagen ska i större omfattning innefatta både inläring och utbildning. Enligt utskottet är de föreslagna ändringarna viktiga. De tar fasta på att arbetsgivarna ska satsa mer på att ge dem som får subventionerat arbete bättre yrkeskompetens. När arbetsgivaren har ansträngt sig för att ge arbetstagaren bättre kompetens spelar fortsatt anställning en större betydelse för arbetsgivaren. Detta förväntas förbättra de sysselsätts möjligheter att få fast anställning efter den subventionerade sysselsättningen.

Reformen kräver ett fungerande samarbete mellan arbetskraftsbyrån och den kommunala social- och hälsovårdssektorn. Servicecentrumen för arbetskraften har gett goda resultat av den typen av samarbete. Servicecentrumen har ingen kapacitet att hjälpa alla långtidsarbetslösa och svårssysselsatta, utan merparten av dem hänger kvar som klienter vid den vanliga arbetskraftsbyrån. Fungerande samarbete, god praxis och utbildning för personalen spelar en avgörande roll för hur målen med reformen utfaller, understryker arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

Vikten av att avbryta långtidsarbetslösheten och intervensera tidigt

Genom reformen införs begreppet "svårssysselsatta personer". Det avser personer som har fått utkomststöd vid arbetslöshet för minst 500 dagar på grundval av sin arbetslöshet. Begreppet införs vid sidan om långtidsarbetslös och ersätter delvis långtidsarbetslös i besluten om åtgärder.

Ordet svårssysselsatt person utgår i stor utsträckning från betalarens situation. Om åtgärder inte kan erbjudas alla behövande kan refor-

men resultera i att de som fått arbetsmarknadsstöd i knappt eller drygt 500 dagar har högsta prioritet, och alls inte de som har störst nytta av åtgärderna eller som är i störst behov av åtgärder. Utskottet understryker att reformen måste verkställas med målet att de aktiva åtgärderna ökar så mycket att åtgärderna för svårsysselsatta personer inte har den konsekvensen att servicen till andra arbetslösa reduceras.

Gränsen på 500 dagar är hög om målet ska vara att intervensera på ett tidigt stadium och stoppa arbetslösheten innan den hinner bli långvarig, anser utskottet. Målet bör vara att man intervenserar i arbetslösheten så snart som möjligt när den är ett faktum. I vissa kommuner och på en del Arbetskraftsbyråer är läget redan nu betydligt bättre än landsgenomsnittet. Alla arbetslösa kan erbjudas aktiva åtgärder redan mycket tidigare än först efter 500 dagar av arbetslöshet. Utskottet menar att gränsen på 500 dagar bör ses som ett slags bakbräde. Den aktiva perioden bör i stället tidigareläggas och infalla närmare början av arbetslösheten.

Arbetsvillkoret

I likhet med reglerna för kombinerat stöd ska framöver bara hälften av de arbetade arbetsveckorna räknas in i arbetsvillkoret om arbetsgivaren har fått den högsta förhöjda lönesubventionen för lönekostnaderna. I motiven till propositionen ingår inga särskilda skäl till att personer med subventionerat arbete ska särbehandlas på grundval av hur mycket subvention arbetsgivaren får för deras lönekostnader.

I propositionen föreslås den högsta förhöjda lönesubventionen inte vara en rättighet för vare sig arbetslösa eller arbetsgivare. Det är Arbetskraftsbyrån som har rätt att pröva från fall till fall och beroende på anslagssituationen. Enligt 7 kap. 9 § i förslaget till lag om ändring av lagen om offentlig Arbetskraftsservice kan för sysselsättning av svårsysselsatta personer lönesubvention beviljas förhöjd med en tilläggsdel som uppgår till högst 90 procent av sysselsättningsstödet grunddel. Enligt formuleringen kan den högsta förhöjda lönesubventionen således variera

så att tilläggsdelen ligger mellan 60 och 90 procent av grunddelen.

Enligt utskottets uppfattning bör lagstiftning inte utan mycket tungt vägande skäl ha konsekvensen att personer anställda av en och samma arbetsgivare, med likadant arbete och samma lön får helt olika villkor för utkomstskyddet vid arbetslöshet beroende på för vilken deras arbetsgivare har fått större statlig subvention för anställningen. Enligt utskottet är det viktigt att personer i samma situation behandlas lika när det gäller lönen. Följaktligen föreslår utskottet att

5 kap. 4 § 4 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa upphävs.

Om momentet stryks blir det fler som får inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning och då ökar trycket på att höja arbetstagarnas premie och arbetsgivarnas avgifter för arbetslöshetsförsäkringen. När arbetslöshetssiffrorna pekar neråt behöver beloppen trots allt inte höjas särskilt mycket.

Arbetsmarknadsstödet

Propositionen avser att höja aktiviteten bland de arbetslösa. På senare år har incitamenten för att delta i aktiva åtgärder utökats. Ersättningen för uppehälle och aktiveringspenningen under pågående åtgärder har stigit. Tanken är att den som deltar i aktiva åtgärder alltid ska ha mer pengar över efter obligatoriska utgifter än när de lever på passivt stöd. Enligt utskottet är ändringarna viktiga. Utskottet anser att arbetslösa också bör uppmuntras att delta i aktiva åtgärder med hjälp av ekonomiska incitament.

Studier visar att arbetslöshet är en av de största orsakerna till fattigdom i Finland. Arbetsmarknadsstödet släpar efter den allmänna kostnadsutvecklingen. Då drabbas framför allt personer som länge levt på arbetsmarknadsstöd ofta av stora fattigdomsproblem. En stor del av arbetsmarknadsstöddagarna måste åtminstone av och till anhålla om utkomststöd. En del arbetslösa uppfattar det som förödmjukande att de rent av varje månad måste gå till socialbyrån för att få pengar till familjens allra viktigaste utgifter.

Det hade rimmat bättre med reformtankegångarna att arbetsmarknadsstödet samtidigt hade höjts så mycket att de arbetslösa som regel kan klara sig på bara arbetsmarknadsstöd. Då skulle å ena sidan de arbetslösa ha mindre behov att få utkomststöd och å andra sidan fick personalen inom socialtjänsten större resurser för att samarbeta med Arbetskraftsbyråerna kring lämpliga åtgärder för varje arbetslös och för att ge honom eller henne bättre arbetsmarknadskompetens. Det är, enligt utskottet, viktigt att regeringen utreder möjligheterna att höja arbetsmarknadsstödet för att behovet att komplettera arbetsmarknadsstödet med utkomststöd minskar i betydande grad.

Indragen rätt att få arbetsmarknadsstöd

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att den som har fått arbetsmarknadsstöd länge enligt 8 kap. 4 a § i det andra lagförslaget går miste om sin rätt att få arbetsmarknadsstöd, om han eller hon vägrar ta emot, lämnar ett arbete utan giltig orsak eller blir uppsagd från sitt arbete eller avstängd från Arbetskraftspolitiska åtgärder. Grundlagsutskottet ser visserligen inte förslaget som direkt problematiskt med avseende på grundlagen, men påpekar att fem månader är en relativt lång period utan ersättning. Därför bör lagen, enligt grundlagsutskottet, kompletteras med en bestämmelse om att Arbetskraftsmyndigheterna är skyldiga att se till att arbetslösa under karenstiden har faktiska möjligheter att få arbete, utbildning eller Arbetskraftspolitiska åtgärder.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet omfattar grundlagsutskottets ovan anförda synpunkter.

I 5 kap. 1 § i lagen om offentlig Arbetskraftservice ska den reviderade jobbsökarplanen omedelbart ses över om den arbetssökandes rätt till arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet har dragits in. Med hänvisning till grundlagsutskottet föreslår Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att 5 kap. 1 § kompletteras med en bestämmelse enligt följande:

Arbetskraftsbyrån skall se till att personer som fått sin rätt till arbetsmarknadsstöd indragen har faktiska möjligheter att få lämpliga åtgärder som avses i 8 kap. 4 a § 2 mom. och som ger personen bättre möjligheter att återfå rätten till arbetsmarknadsstöd.

Grundlagsutskottet påpekar dessutom att rätten att få arbetsmarknadsstöd på grundval av 8 kap. 4 a § 1 mom. 1 punkten dras in om personen "blir uppsagd från sitt arbete". Enligt motiven till propositionen är orsaken dock att personen "av eget förvållande blivit uppsagd från arbete". Bestämmelsen bör enligt grundlagsutskottet kompletteras med det syfte som nämns i motiven.

Enligt motiven till 8 kap. 4 a § i lagen om utkomtskydd för arbetslösa krävs det för indragen rätt till arbetsmarknadsstöd att den arbetslösa inte har någon giltig orsak att vägra ta emot, lämna eller bli uppsagd från arbete eller utbildning eller vägrar delta i eller avbryter en Arbetskraftspolitisk åtgärd. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet anser Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet det viktigt att bestämmelsen förtydligas. Det syfte som uttrycks i motiven bör så tydligt som möjligt också framgå av paragrafteksten. Utskottet föreslår att 8 kap. 4 a § 1 mom. 1 punkten i lagen om utkomtskydd för arbetslösa ändras enligt följande:

1) utan giltig orsak vägrar ta emot eller lämnar ett arbete eller blir uppsagd från arbete eller avstängd från Arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

Utestängning från rätten till arbetsmarknadsstöd är en mycket allvarlig åtgärd för en arbetslös, understryker utskottet. För många arbetslösa kan det betyda permanent beroende av utkomststöd. Därför understryker utskottet att beslutet i frågan bör fattas med hänsyn till att åtgärden enligt den arbetslösas jobbsökarplan är avpassad efter honom eller henne och tänkt att förbättra hans eller hennes arbetsmarknadskompetens. Dessutom har utgångspunkten varit att personen har faktiska möjligheter att ta emot åtgärden. Man bör också vara extra noga med att åtgärden går

att nå på ett rimligt avstånd och att den arbetslösa har getts tillfälle att ordna med barnomsorg och annat liknande innan åtgärden inleds. Marginaliseringen kan gå ännu snabbare och resultera i fullständig uppgivenhet om den arbetslösa upplever att hans eller hennes rätt till arbetsmarknadsstöd dras in på orättvisa grunder.

Samtidigt påpekar utskottet att arbetsmarknadsstöd enligt gällande lagstiftning är den primära formen för social trygghet också i en del fall då personen de facto inte är arbetsför. Detta förekommer i många fall då personen har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen till högsta belopp och ett överklagande av ett avslag på en anhållan om invalidpension eller annan pensionsansökan håller på att behandlas. Enligt utskottet är det angeläget att dessa också framöver har garanterade möjligheter att få arbetsmarknadsstöd om det inte finns någon annan lämpligare form av primär social trygghet i deras situation. Vid besluten att erbjuda en arbetslös ett jobb eller en arbetskraftspolitisk åtgärd bör arbetskraftsbyråerna ta hänsyn till stödtagarens faktiska arbetsförmåga och inte erbjuda den typen av åtgärder som personen ändå inte kan delta i, framhåller arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet.

Vidare påpekar utskottet att arbetskraftskommissionerna spelar en viktig roll för tolkningen av i vilka situationer rätten till arbetsmarknadsstöd kan dras in. Enligt utskottet är det viktigt att ledamöterna i arbetskraftskommissionerna får delta i utbildning om reformen av arbetsmarknadsstödet och att arbetskraftskommissionerna i sina beslut behandlar arbetslösa rättvist och på lika grunder.

Normgivningsbemyndiganden

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att det enligt 7 kap. 11 § 4 mom. i det första lagförslaget föreskrivs om rätten för en och samma person att få sysselsättningsstöd på nytt genom förordning av statsrådet. Kriterierna för sysselsättningsstödet påverkar enligt utskottet den arbetslösas rättsliga ställning i så hög grad att reg-

lerna för att bevilja stödet måste ingå direkt i lag. I samma moment ingår en bestämmelse som säger att det genom förordning av statsrådet dessutom kan föreskrivas om en längre maximitid för sysselsättningsstödet än tio månader. Taket är dock 24 månader om det är lämpligt för att ge personer med deltidsarbete bättre arbetsmöjligheter eller med anledning av arbetsuppgifterna för sysselsatta personer. Bemyndigandet gäller en rätt att ändra den längsta tid som föreskrivs i 1 mom. och därmed också i sak att ändra lagen. Bemyndigandet är avgränsat tillräckligt exakt men även om ändringsbefogenheten är exakt avgränsad i lagen är det enligt utskottet inte lämpligt att föreskriva om befogenhet att utfärda förordning om det inte finns några särskilda och mycket tungt vägande skäl för detta. Social- och hälsovårdsutskottet bör följaktligen ta ställning till om det är i sak nödvändigt att lagen får ett bemyndigande att ändra själva lagen eller om frågan bör regleras direkt i lagen.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet omfattar grundlagsutskottets ståndpunkter och anser att rätten att ge en och samma person lönesubvention på nytt och överdragnings av den längsta tiden för lönesubventionen är viktiga frågor både för de som ska sysselsättas och för arbetsgivaren. Det har också betydelse för de sociala företagens verksamhet.

Enligt motiven till propositionen är regeringens intention att genom ändring av förordningen ge handikappade en mer långsiktig lönesubvention, rent av en bestående subvention. Den föreslagna åtgärden spelar en mycket framträdande roll för sysselsättningen av handikappade och finns också inskriven i regeringsprogrammet. Utskottet understryker att det med avseende på sysselsättningen av handikappade vore viktigt att ta fram en långsiktig lönesubvention, eventuellt en bestående lönesubvention, som beviljas utifrån den enskildes arbetsförmåga. Då kunde arbetsgivaren vid anställningen räkna med att stödnivån inte ändras eller stödet anhållas om och om igen. Utskottet skyndar på åtgärder från regeringens sida för en individuellt avpassad lönesubvention.

Utskottet föreslår att

det föreskrivs genom lag om rätten för en och samma person att få lönesubvention på nytt och om förlängd maximitid för lönesubventionen.

Tydligare system

I betänkandet om lagstiftningen kring omställningsskydd (AjUB 6/2005 rd) påpekar utskottet att Arbetskraftsbyråernas tjänsteutbud innefattar en lång rad planer av olika slag (jobbsökarplan, specificerad jobbsökarplan, upprepad individuell jobbsökarplan, aktiveringsplan, integreringsplan och sysselsättningsplan) trots att det i de flesta fall är fråga om samma typ av planer. Det är bara tidpunkten för när planen läggs upp och effekterna av respektive planer som varierar en aning. Med avseende på både klienterna och personalen vid Arbetskraftsbyråerna vore det viktigt att förtydliga systemet, ansåg utskottet då. Utskottet upprepar här sina synpunkter och skyndar på åtgärder från regeringens sida för att rätta till situationen. Samtidigt bör man utreda hur man kunde understryka att planen har betydelse för att styra jobbsökarprocessen och är förpliktande för både parterna och hur man kunde öka de arbetslösas insikt om att planen är viktig.

Utskottet understryker vikten av att kvaliteten på planerna förbättras. Målet bör vara att varje arbetssökande får en plan som utgår från hans eller hennes behov, förutsättningar och önskemål. Dessutom bör planen vara tillräckligt konkret för att den i förändrade förhållanden ska kunna ses över och preciseras tillsammans med arbetssökanden. Vidare är det angeläget att jobbsökarplanen förnyas och ses över så snabbt som möjligt om den arbetslöse ber om det.

Den tredje sektorns möjligheter att främja sysselsättningen

Allmännyttiga föreningar, idrottsklubbar, arbetslösas föreningar och andra frivilliga organisationer är en stor potential när man vill generera arbetstillfällen för långtidsarbetslösa och ordna aktiviteter i syfte att förbättra deras arbets-

marknadskompetens. Utskottet menar att resursen bör tas till vara när reformen av arbetsmarknadsstödet verkställs och inte minst motivera kommunerna att samarbeta med organisationer i deras eget område. I förekommande fall kunde kommunerna skjuta till ett kommunalt tillägg för organisationernas sysselsättningsinsatser.

De frivilliga organisationerna står för en stor frivillig insats som har positiv effekt på de arbetslösas arbetsmarknadskompetens, motverkar marginalisering och hjälper långtidsarbetslösa att ha kvar sin arbetsförmåga och skapa kontakter med andra människor. Utskottet understryker vikten av att reformen av arbetsmarknadsstödet verkställs med målet att dessa tillfällen att ordna med aktiva insatser utnyttjas fullt ut. Aktivt deltagande i den här typen av verksamhet bör tas in bland åtgärderna i jobbsökar- eller aktiveringsplanen och genomföras exempelvis i form av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller arbetspraktik. Då kan deltagarna få lagstadgade förmåner. En annan resurs som bör utnyttjas är medborgar- och arbetarinstitutet. Aktivt deltagande i arbetar- och medborgarinstitutets språk- eller datakurser eller varför inte hantverksklubbar ger deltagarna större livskompetens och förbättrar möjligheterna att få arbete. Enligt utskottet är det viktigt att det befintliga utbildningsutbudet tas bättre tillvara när aktiva insatser för de arbetslösa läggs fast. Då behöver inte all utbildning alltid ges i form av Arbetskraftspolitisk utbildning. Samtidigt påpekar utskottet att psykisk rehabilitering och missbrukarvård hänger mycket nära samman med möjligheterna att förbättra arbetsmarknadskompetensen för människor med psykiska besvär eller missbruksproblem. Rehabiliteringen bör införlivas i de aktiva insatserna.

Enligt propositionen ska insatser för att motverka utslagning strykas bland målen för stödarbete som ordnas med hjälp av lönesubvention. Enligt motiven avser regeringen med detta att förtydliga målen med subventionerat arbete och stryker därför de mindre viktiga målen eftersom de ändå fortfarande ingår i de viktiga effekterna av subventionerat arbete. Utskottet understryker vikten av att utslagning motverkas och anser att

arbete med sysselsättningsstöd trots ändringen fortfarande måste kunna tillämpas i situationer då förebyggande av utslagning hör till de primära målen med åtgärden och åtgärden ingår i en långsiktigare plan för att förbättra personens arbetsmarknadskompetens.

En del allmännyttiga föreningar och idrottsklubbar har påpekat för utskottet att de bör kunna få lönesubvention på samma villkor som sociala företag. Utskottet anser det viktigt att regeringen undersöker möjligheterna att luckra upp villkoren för utbetalningstiden för lönesubvention och reglerna för upprepade subvention för en och samma person, när arbetsgivaren är en sådan allmännyttig organisation som tillhandahåller tjänster utan att primärt vara vinstbringande.

Vidgat pensionsstöd till långtidsarbetslösa

Utskottet påpekar att en stor grupp människor utan några som helst möjligheter att få arbete på den öppna marknaden är klienter vid Arbetskraftsbyråerna. Våren 2004 gjordes en enkät bland cheferna för Arbetskraftsbyråerna. Där uppgav cheferna att var fjärde långtidsarbetslös samtidigt också är arbetsoförmögen.

Lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa medger att långtidsarbetslösa födda 1941—1947 som nästan utan avbrott har varit arbetslösa sedan den 1 januari 1992 i stället för arbetsmarknadsstöd kan få pensionsstöd. Lagen gäller cirka 4 000 äldre långtidsarbetslösa.

Om en större del än nu av de permanent arbetsoförmögna långtidsarbetslösa kunde få olika typer av pension kunde anslagen och de personella resurserna vid Arbetskraftsbyråerna användas mer rationellt för att ge arbetsförmögna

arbetslösa bättre arbetsmarknadskompetens. Det är angeläget att det utreds om lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa kan utsträckas till nya målgrupper eller om det behövs en ny lag som lyfter över uppenbart arbetsoförmögna till pensionssystemen, understryker utskottet. Samtidigt bör det undersökas om villkoren för invalidpension kan ändras. Större vikt bör kunna fästas vid så kallad social arbetsoförmåga vid sidan av fysisk arbetsoförmåga.

Ikraftträdande och uppföljning

Reformen av arbetsmarknadsstödet föreslås träda i kraft den 1 januari 2006. Utskottet påpekar att reformen kräver en hel del ändrade arbetsmetoder och rutiner både i kommunerna och på Arbetskraftsbyråerna. Dessutom måste informationssystemen ändras på grund av ändringarna i finansieringssystemet. Det är klart att en del av ändringarna och den anknyttande utbildningen inte kommer att vara genomförda när lagen träder i kraft.

Utskottet anser det angeläget att regeringen följer upp hur ändringarna genomförs och i förekommande fall vidtar åtgärder för att skynda på processen. Samtidigt understryker utskottet att regeringen bör följa upp vilka effekter reformen har på kommunekonomin och vidta åtgärder om reformen inte kan genomföras kostnadsneutralt, vilket är syftet med propositionen.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anför

att social- och hälsovårdsutskottet bör beakta vad som sagts ovan.

Helsingfors den 25 november 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd
vordf. Anne Holmlund /saml
medl. Sari Essayah /kd (delvis)
Susanna Haapoja /cent
Roger Jansson /sv
Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd
Rosa Meriläinen /gröna (delvis)
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
(delvis)

Markus Mustajärvi /vänst
Terhi Peltokorpi /cent
Leena Rauhala /kd
Tero Rönni /sd
Arto Satonen /saml
Kimmo Tiilikainen /cent
Jaana Ylä-Mononen /cent (delvis)
ers. Tatja Karvonen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.